สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ผลการสำรวจการใช้เชื้อเพลิงและความต้องการใช้เชื้อเพลิงอัดแท่ง

จากการสำรวจจำนวนประชากรในพื้นที่ หมู่ที่ 6 ต.บ้านแยง อ.นครไทย จ.พิษณุโลก พบว่ามีประชากรทั้งหมด 115 หลังคาเรือน ในการตรวจสอบข้อมูลรายชื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่ามีเกษตรหรในพื้นที่ปลูกข้าวโพดทั้งหมด 51 ครัวเรือน จากสมการที่ 1

$$n = \frac{51}{1+\left(51\times 0.05^2\right)} = 6.67 \qquad (7)$$

ดังนั้นตัวอย่างที่จะใช้เก็บข้อมูลอย่างน้อยที่สุดคือ 51-7 = 44 ตัวอย่าง ผลดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทางการเกษตรเบื้องต้น

ข้อมูลทางการเกษตรเบื้องต้น	
พื้นที่ปลูกทั้งหมด	1,324 ไร่
พันธุ์ที่ใช้ปลูก	888
ปริมาณลำต้นต่อไร่	8500 ต้น/ไร่
ปริมาณลำต้นเหลือทิ้ง	844.05 ตัน
การใช้ประโยชน์	เผาทิ้ง
ความสนใจในเชื้อเพลิงเขียว	100%

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการใช้เชื้อเพลิงประจำวัน

ข้อมูลการใช้เชื้อเพลิงประจำวัน	
เผาถ่านใช้เอง	100%
ปริมาณการใช้ถ่านต่อเดือน	68.11 kg
ปริมาณการใช้ถ่านต่อปี	41.68 ตัน

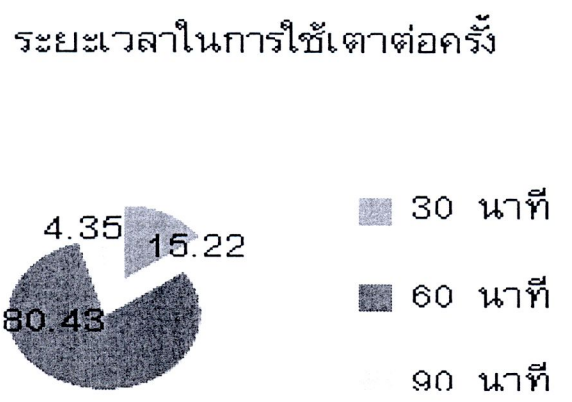

รูปที่ 13 ระยะเวลาในการใช้เตาต่อครั้ง

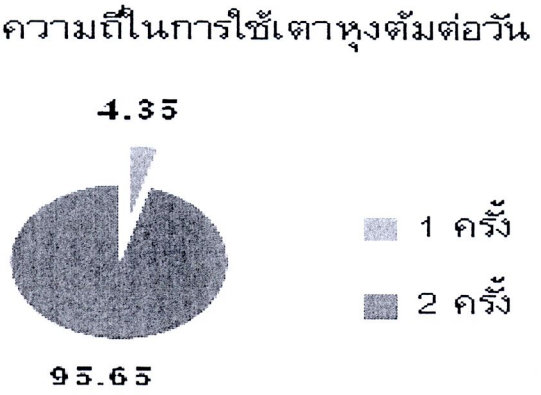

รูปที่ 14 ความถี่ในการใช้เตาต่อครั้ง

จากการสำรวจด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรทั้ง 46 คน พบว่าเกษตรกรทั้งหมดใช้เตาอั้งโล่หรือเตาเศรษฐกิจในการหุงต้มประกอบอาหาร โดยที่เกษตรจำนวน 44 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.7 ประกอบอาหารวันละ 2 ครั้ง เกษตรกรจำนวน 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80.4 ใช้เวลาในการประกอบอาหารต่อครั้งนาน 60 นาที แหล่งที่มาของถ่านทั้งหมด เกษตรกรจะเผาถ่านใช้เองโดยไม่ได้ซื้อถ่านจากภายนอก ปริมาณถ่านที่ใช้ในแต่ละครัวเรือนเฉลี่ยที่ 68.11 กิโลกรัมต่อเดือน หรือประมาณ 41.684 ตันต่อปี และมีความสนใจในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง เหตุผลที่เกษตรกรทั้งหมดสนใจเพราะปัจจุบันราคาฟืนที่จะใช้เผาถ่านมีราคาสูงมาก และไม่ทราบมาก่อนว่าลำต้นข้าวโพดสามารถนำมาผลิตเชื้อเพลิงได้

4.2 ผลการวิเคราะห์ทางกายภาพการอัดแท่งเชื้อเพลิงเขียว

การอัดแท่งเชื้อเพลิงเขียวด้วยเครื่องอัดแบบเอ็กซ์ทรูชัน ที่ทำงานด้วยมอเตอร์ขนาด 2 แรงม้า เป็นต้นกำลัง พบว่าการอัดเชื้อเพลิงเขียว 1 ก้อน ใช้เวลาในการอัด 5 นาที พบว่าก้อนเชื้อเพลิงมีเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 5.5 เซนติเมตร น้ำหนักของก้อนเชื้อเพลิงจะอยู่ระหว่าง 170 – 200 กรัม

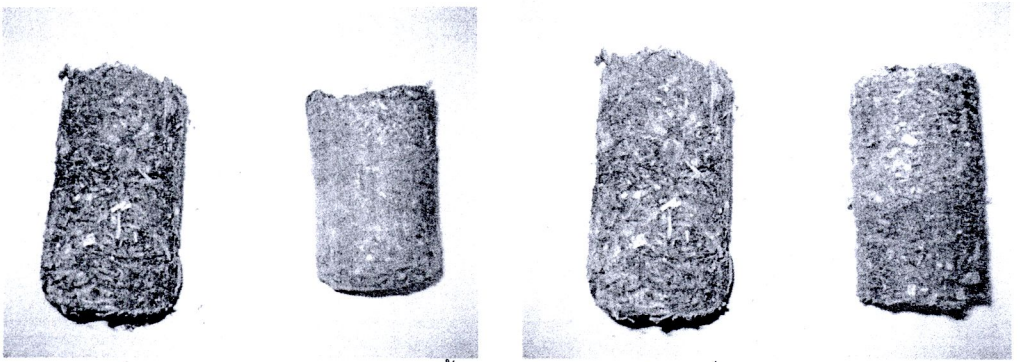

รูปที่ 15 ลักษณะทางกายภาพของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดแบบเอ็กซ์ทรูชัน

การอัดแท่งเชื้อเพลิงเขียวด้วยเครื่องอัดภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำงานด้วยแรงคนเมื่ออัดจนสุดเต็มพิกัดของแม่แรงจะได้แรงอัดสูงสุดที่ 1 ตัน เมื่อใส่เชื้อเพลิงที่ทำการผสมแล้วด้วยวิธีจำกัดน้ำหนักให้ก้อนเชื้อเพลิงมีน้ำหนักก้อนละ 300 กรัม และใช้แผ่นเหล็กวางกั้นในแต่ละก้อน เพื่อคั่นก้อนเชื้อเพลิงแต่ละก้อน พบว่าการอัดเชื้อเพลิง 1 ครั้งสามารถจะผลิตก้อนเชื้อเพลิงเขียวได้ครั้งละ 4 ก้อน ใช้เวลาในการอัด 20 – 30 นาที พบว่าก้อนเชื้อเพลิงมีเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากัน คือ 10 เซนติเมตร มีความสูง 3 เซนติเมตร น้ำหนักของก้อนเชื้อเพลิงจะอยู่ระหว่าง 140 – 160 กรัม

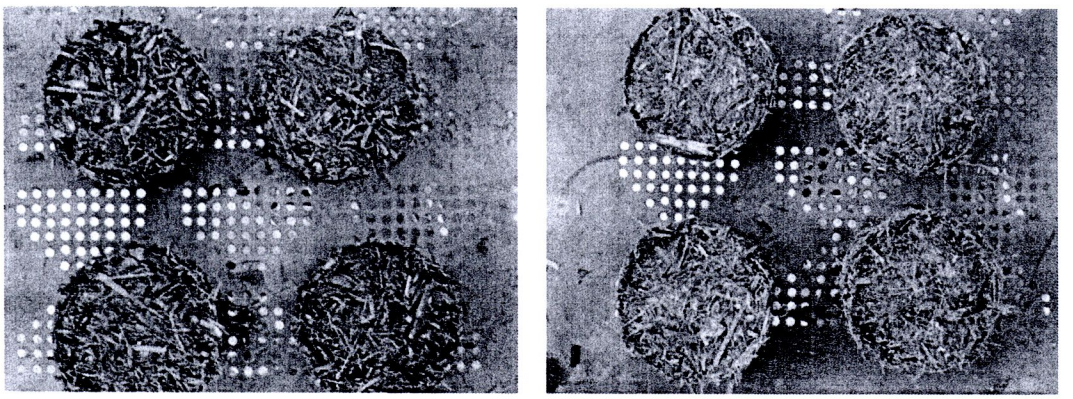

รูปที่ 16 ลักษณะทางกายภาพของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดภูมิปัญญาชาวบ้าน

4.3 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง

การวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งที่ผลิตจากลำต้นข้าวโพด ได้ใช้ห้องปฏิบัติการ ณ ของภาควิชาฟิสิกส์ และภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เขตพื้นพิษณุโลก เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าความชื้นของเชื้อเพลิง ปริมาณเถ้า ปริมาณสารระเหย เพื่อนำมาคำนวณหาค่าคาร์บอนคงตัว และการหาค่าพลังงานความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง ในการทดลองได้ทำการบดเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องบดละเอียด เพื่อความสะดวกในการทดลอง ซึ่งมีผลปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

4.3.1 ค่าความชื้นของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งตาม ASTM D 2866-95

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลน้ำหนักตัวอย่างเชื้อเพลิงเขียว

	ครั้งที่ 1	**ครั้งที่** 2	**ครั้งที่** 3	**เฉลี่ย**
น้ำหนักก่อนอบ (กรัม)	3.15	3.08	3.11	3.11
น้ำหนักหลังอบ (กรัม)	2.90	2.84	2.86	2.87

จากตาราง เมื่อกำหนดตัวอย่างของเชื้อเพลิงเขียวทั้ง 3 ตัวอย่าง โดยที่มีน้ำหนักก่อนอบแห้งอยู่ประมาณ 3 กรัม หรือมีน้ำหนักเฉลี่ยที่ 3.11 กรัม เมื่อทำการอบด้วยอุณหภูมิ 103 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 72 ชั่วโมง พบว่าลำต้นข้าวโพดตัวอย่างทั้ง 3 จานมีน้ำหนักเฉลี่ย 2.87 กรัม เมื่อนำตัวอย่างของลำต้นข้าวโพดไปคำนวณหาปริมาณความชื้นตามสมการที่ 2

$$M_w = \frac{3.11 - 2.87}{3.11} \times 100 \quad = 7.71 \qquad (8)$$

จะเห็นได้กว่าปริมาณความชื้นตามมาตรฐานเปียกของเชื้อเพลิงเขียวมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.71 ต่ำกว่าลำต้นข้าวโพดที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากกรรมวิธีตากแห้งเชื้อเพลิงเขียวทำให้ปริมาณน้ำในก้อนเชื้อเพลิงระเหยไป แต่ลำต้นข้าวโพดไม่ได้มีการนำไปอบจึงมีความชื้นมากกว่าเชื้อเพลิงเขียว

จากผลการทดลองตาม ASTM D 2866-95 ใช้สมการที่ 3 ในการคำนวณหาปริมาณเถ้าของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง ปรากฏผลดังตารางที่ 4

4.3.2 ปริมาณเถ้าของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งตาม ASTM D 2866-95

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลน้ำหนักตัวอย่างเชื้อเพลิงเขียว

	น้ำหนัก (กรัม)			ปริมาณเถ้า (ร้อยละ)
	ถ้วยเปล่า	ตัวอย่างก่อนเผา	ตัวอย่าง+ถ้วยหลังเผา	
ตัวอย่างที่ 1 (กรัม)	23.35	1.06	23.45	9.88
ตัวอย่างที่ 2 (กรัม)	23.34	1.02	23.44	10.03
ตัวอย่างที่ 3 (กรัม)	22.75	1.01	22.85	10.01
ปริมาณเถ้า (ร้อยละ)				9.96

จากตารางพบว่าปริมาณเถ้าเฉลี่ย (ร้อยละโดยน้ำหนัก)ของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งมีปริมาณเถ้าเฉลี่ยร้อยละ 9.96 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับปริมาณเถ้าของลำต้นข้าวโพด จะพบปริมาณเถ้าของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีส่วนผสมของแป้งเปียกที่เป็นส่วนที่ทำให้เกิดปริมาณเถ้าเพิ่มขึ้นมากกว่าปริมาณเถ้าจากลำต้นข้าวโพดเพียงอย่างเดียว

4.3.3 ปริมาณร้อยละสารระเหยของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งตาม ASTM D 2866-94

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลน้ำหนักตัวอย่างเชื้อเพลิงเขียว

	น้ำหนัก (กรัม)			ปริมาณน้ำหนักที่สูญเสีย (ร้อยละ)	สารระเหยในลำต้นข้าวโพด
	ถ้วยเปล่า	ตัวอย่างก่อนเผา	ตัวอย่างหลังเผา		
ตัวอย่างที่ 1 (กรัม)	22.81	1.07	0.11	89.80	
ตัวอย่างที่ 2 (กรัม)	23.35	1.19	0.12	89.82	46.46
ตัวอย่างที่ 3 (กรัม)	20,22	1.01	0.10	90.09	
ปริมาณร้อยละน้ำหนักที่สูญเสีย เฉลี่ย				89.90	
ปริมาณสารระเหยในเชื้อเพลิงเขียว					71.30

จากสูตรปริมาณสารระเหยหาได้จากนำน้ำหนักที่สูญเสีย หักออกจากผลรวมปริมาณความชื้นและปริมาณเถ้า จะได้ปริมาณสารระเหยของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งเฉลี่ย (ร้อยละโดยน้ำหนัก)71.31เมื่อนำไป

เปรียบเทียบกับปริมาณสารระเหยในลำต้นข้าวโพด จะเห็นได้ว่าปริมาณสารระเหยในเชื้อเพลิงเขียวสูงกว่าเกือบร้อยละ 50

4.3.4 แสดงปริมาณร้อยละค่าคาร์บอนคงตัวของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง ตาม ASTM D 5832-95

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลคุณสมบัติทางเคมีของเชื้อเพลิงเขียว

	ความชื้น	**เถ้า**	**สารระเหย**	**คาร์บอนคงตัว**
เชื้อเพลิงเขียว	7.71	9.96	71.30	11.03
ลำต้นข้าวโพด	41.70	3.70	46.46	8.14

การหาปริมาณค่าคาร์บอนคงตัว โดยวิธีมาตรฐาน ASTM D 5832-95 สามารถที่จะคำนวณหาได้จากการกำหนดค่าปริมาณสารในวัตถุทั้งหมดให้มีค่าเป็น 100 แล้วหักออกด้วยผลรวมของปริมาณเถ้า ปริมาณสารระเหยและปริมาณความชื้น ดังนั้นเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งจะมีปริมาณคาร์บอนคงตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 11.03 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าคาร์บอนคงตัวของลำต้นข้าวโพด ค่าคาร์บอนคงตัวของเชื้อเพลิงเขียวสูงกว่าอันเนื่องมาจากตัวประสานที่เป็นแป้งเปียก

การศึกษาศักยภาพของเชื้อเพลิง ค่าพลังงานความร้อนของเชื้อเพลิง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการศึกษาทดลองเพื่อจะได้ทราบถึงค่าพลังงานของเชื้อเพลิงอย่างแท้จริง การวิจัยเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งจากลำต้นข้าวโพดจึงได้ทำการทดลองเพื่อหาค่าพลังงานความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 7

4.3.5 ค่าพลังงานความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง

ตารางที่ 7 แสดงค่าพลังงานความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง

	น้ำหนัก (กรัม)	**ค่าพลังงาน** (แคลอรี่/กรัม)	**ค่าความร้อน** (กิโลจูล/กิโลกรัม)
ตัวอย่างที่ 1 (กรัม)	0.205	3761.50	
ตัวอย่างที่ 2 (กรัม)	0.303	3805.94	15831.08
ค่าพลังงาน(เฉลี่ย)		3783.72	
ลำต้นข้าวโพด			9,830

จากตารางพบว่า ค่าความร้อนต่ำ (Low Heating Value) ที่มีความชื้นมาตรฐานเปียกเฉลี่ยร้อยละ 7.71 มีค่าความร้อนอยู่ 15,831.08 กิโลจูลต่อกิโลกรัม เมื่อนำค่าดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับค่าความร้อนต่ำของลำต้นข้าวโพด พบว่าลำต้นข้าวโพดที่ผ่านขบวนการอัดด้วยแรงอัดโดยใช้ตัวประสานแป้งเปียกสามารถที่จะทำให้ค่าความร้อนเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากเมื่อลำต้นข้าวโพดได้รับแรงอัดจึงมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น

4.4 รายละเอียดคุณสมบัติทางเคมีและค่าความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งจากลำต้นข้าวโพดที่ผลิตได้

ตารางที่ 8 แสดงคุณสมบัติทางเคมีและค่าความร้อนของเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งจากลำต้นข้าวโพด

คุณสมบัติของเชื้อเพลิงเขียวที่ผลิตได้	
ปริมาณเถ้าโดยเฉลี่ยร้อยละ	11.03
ปริมาณค่าคาร์บอนคงตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ	9.96
ปริมาณสารระเหยโดยเฉลี่ยร้อยละ	71.30
ปริมาณความชื้นโดยเฉลี่ยร้อยละ (M_w)	7.71
ค่าความร้อนสูง (กิโลจูลต่อกิโลกรัม)	16,891
ค่าความร้อนต่ำ (กิโลจูลต่อกิโลกรัม)	15,831

4.5 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของการนำลำต้นข้าวโพดมาทำเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่ง

จากการสำรวจการใช้เชื้อเพลิงในชีวิตประจำวันและการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปใช้งานของกลุ่มเกษตรกร พบว่าเกษตรกรนิยมเผาถ่านไว้ใช้หุงต้มในครัวเรือนเกือบทุกหลังคาเรือน จึงมีความเหมาะสมที่จะส่งเสริมการนำลำต้นข้าวโพดที่เป็นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งโดยใช้แป้งมันเป็นตัวประสาน โดยใช้เครื่องอัดแท่งเชื้อเพลิงภูมิปัญญาชาวบ้านและเครื่องอัดแท่งเชื้อเพลิงแบบเอ็กซ์ทรูชัน

4.4.1 ความพึงพอใจต่อการนำลำต้นข้าวโพดมาทำเชื้อเพลิงเขียว จากการสำรวจ พบว่าเกษตรกรจะเผาถ่านไว้ใช้เองจึงมีความสนใจเป็นอย่างมากในการขอรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งจากลำต้นข้าวโพด เนื่องจากปัจจุบันราคาฟืนที่ใช้เผาถ่านมีราคาสูงมากและไม่ทราบมาก่อนว่าลำต้นข้าวโพดสามารถนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงได้

4.4.2 **ความพึงพอใจต่อการนำลำต้นข้าวโพดมาทำเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดภูมิปัญญาชาวบ้าน** จากการเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมสัมมนาการทำเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่ง่ายไม่ซับซ้อน สามารถทำไว้ใช้เองได้ด้วยตนเองและมีราคาไม่แพง อีกทั้งยังสามารถนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่นๆมาทำเชื้อเพลิงอัดแท่งได้ ช่วยประหยัดต้นทุนทางด้านพลังงานและทำเป็นอาชีพเสริมช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนา

4.4.3 **ความพึงพอใจต่อการนำลำต้นข้าวโพดมาทำเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดแท่งเชื้อเพลิงแบบเอ็กซ์ทรูชัน**

จากการเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมสัมมนาการทำเชื้อเพลิงเขียวอัดแท่งด้วยเครื่องอัดแท่งเชื้อเพลิงแบบเอ็กซ์ทรูชัน พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถผลิตได้คราวละมากๆ อีกทั้งระบบถูกออกแบบมาให้ใช้ไฟฟ้าเฟสเดียวซึ่งง่ายต่อการใช้งาน ลักษณะทางกายภาพมีลักษณะคล้ายไม้ซึ่งสร้างความพึงพอใจและน่าเชื่อถือ และตัวเครื่องสามารถนำไปอัดเชื้อเพลิงแบบอื่นได้ เช่น ถ่านอัดแท่ง ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นอาชีพได้